

Ar žinojote, kad Lietuvoje yra tūkstančių atominių bombų galios meteorito smūgį atlaikiusi vieta?

Tai taip neįtikėtina, kaip ir realu. Veprių miestelis įsikūręs meteorito krateryje!

Pasaulyje tokios išskirtinės, kosminės kilmės kraterių randama iki 200. Mokslininkų duomenimis, Veprių kraterio amžius 160–165 mln. metų, o vidutinis diametras apie 8 km. Tiesiogiai kraterio, kurio zonoje jaučiamos gravitacinio

lauko ir magnetinio lauko anomalijos, pamatyti negalime, nes jis palaidotas po 250 metrų nuosėdų sluoksniu. Iki šandien kraterio apylinkėse, kurios yra labiausiai geologų ištirtinėta vieta Lietuvoje, išgręžta per 180 gręžinių ir trykšta nemažai šaltinių, kurių dauguma – mineraliniai.

Be šio unikalaus fakto mažiausia plotu Ukmergės rajone Veprių seniūnija įvardijama kaip viena gražiausių visos Lietuvos vietų. Miestelio centre tyvuliuoja padavimais apipintas Veprių ežeras, kuris įdomus išskirtiniu gamtos reiškiniu – migruojančiomis (plaukiojančiomis) salėlėmis, šalia prisišliejusi Veprių Šv. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės bažnyčia. Vietovaizdį puošia Šventosios upės vingiai, piliakalniai, skaidrūs upeliai, pušynais apaugusios smėlio kalvos. Miestelį garsina Kalvarijos ir pro jas tekantis Cedrono upelis.

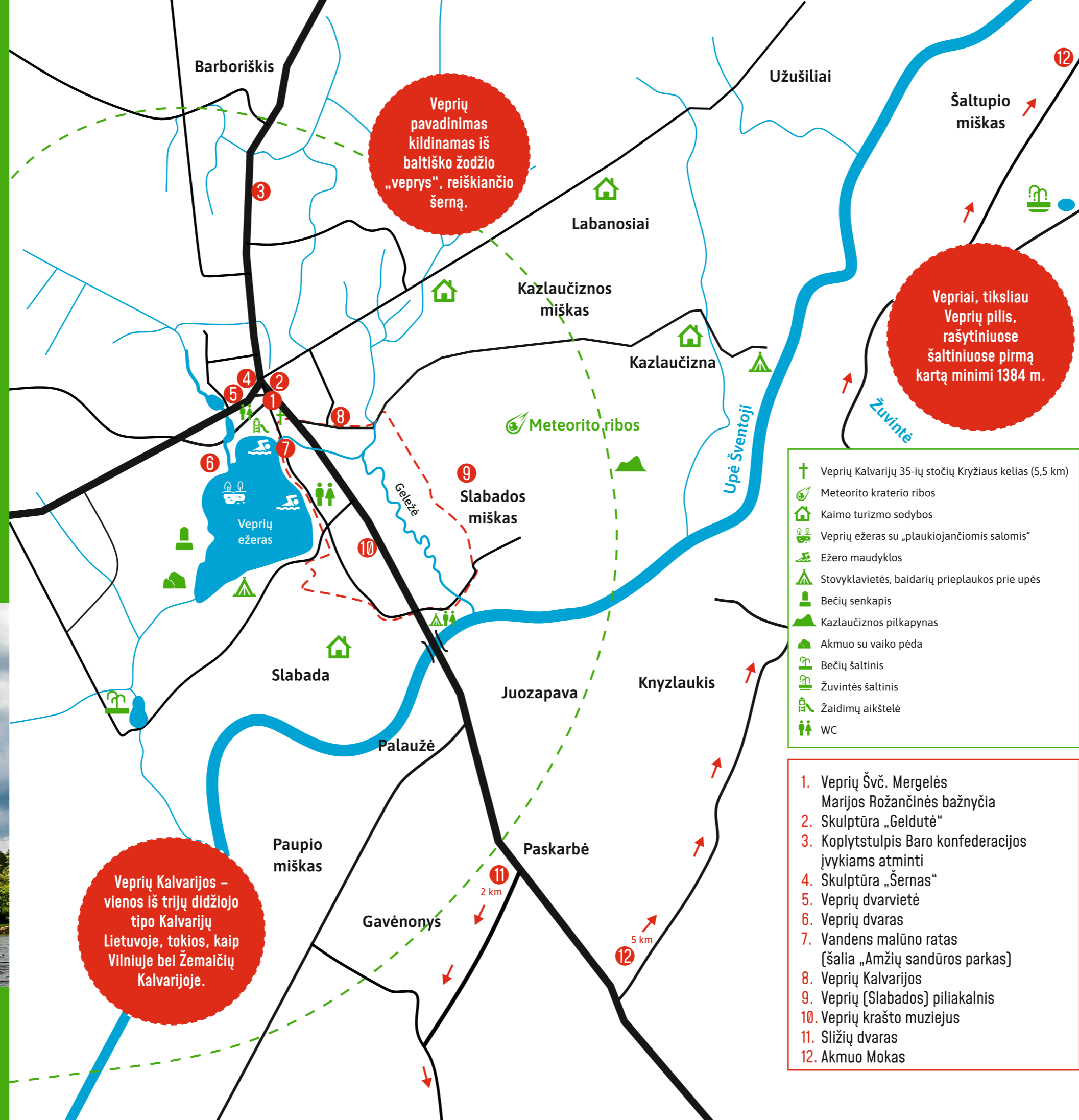
Vepriai žymūs savo įspūdingais mitologiniais rieduliais: didysis Moko akmuo, Juozapavos akmuo su natūraliu piešiniu, Kauko akmuo rastas pačiame Veprių meteoritinio kraterio centre, akmuo su vaiko pėda prie Bečių šaltinio. Dar vienas šio Aukštaitijos miestelio išskirtinumas – skulptūrų gausa, kuriose atsispindi Veprių legendos, istoriniai įvykiai, amžinosios vertybės ir pats gyvenimas.

Tai didžiausias atrastas meteoritinis krateris Lietuvos teritorijoje ir vienas iš dviejų smūginės kilmės kraterių mūsų šalyje.

VEPRIAI

Kai giedrą naktį svajingai žvelgsite į kraterius – tas tamsias dėmes mėnulyje, prisiminkite, kad čia pat yra ir mūsų įstabieji Vepriai... Kviečiame apsilankyti!

Veprių pavadinimas kildinamas iš baltiško žodžio „veprys“, reiškiančio šerną.

Vepriai, tiksliau Veprių pils, rašytiniuose šaltiniuose pirmą kartą minimi 1384 m.

Veprių Kalvarijos – vienos iš trijų didžiojo tipo Kalvarijų Lietuvoje, tokios, kaip Vilniuje bei Žemaičių Kalvarijoje.

- ✚ Veprių Kalvarijų 35-ųjų stočių Kryžiaus kelias (5,5 km)
- 🌿 Meteorito kraterio ribos
- 🏠 Kaimo turizmo sodybos
- 🌊 Veprių ežeras su „plaukiojančiomis salomis“
- 🌿 Ežero maudykla
- 🏕️ Stovyklavietės, baidarių priplaukos prie upės
- 👤 Bečių senkapis
- 🏞️ Kazlaučiznos pilkapynas
- 👣 Akmuo su vaiko pėda
- 🌿 Bečių šaltinis
- 🌿 Žuvintės šaltinis
- 🏡 Žaidimų aikštelė
- 🚻 WC

1. Veprių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčia
2. Skulptūra „Geldutė“
3. Kopyltstulpis Baro konfederacijos įvykiams atminti
4. Skulptūra „Šernas“
5. Veprių dvarvietė
6. Veprių dvaras
7. Vandens malūno ratas [šalia „Amžių sandūros parkas“]
8. Veprių Kalvarijos sofos
9. Veprių (Slabados) piliakalnis
10. Veprių krašto muziejus
11. Slizių dvaras
12. Akmuo Mokas

Vepriai – kultūros ir gamtos lobių lopšys

Ukmergės krašto turizmo muziejus

„Mūsų krautuvelytė“
 Kano g. 1, Ukmergė.
 +370 603 10550
 turizmas@ukmergesmuziejus.lt
 www.ukmergeinfo.lt

Dėl turizmo informacijos kreipitis:

Veprių krašto muziejus
 Šventosios g. 8A, Vepriai
 +370 670 27309
 Veprių krašto muziejus
 vepriai@ukmergesmuziejus.lt
 www.ukmergesmuziejus.lt

Dėl Veprių krašto muziejaus lankymo ir ekskursijos su gidu po Veprių miestelį kreipitis:

1 Veprių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčia

Veprių bažnyčia minima jau nuo 1553 m. Dabartinė bažnyčia pastatyta 1909-1910 m. klebono T.Vasiliausko rūpesčiu. Visas reikalingas medžiagas davė Veprių dvaro valdytojas M.V.Broel-Pliateris, aukomis prisidėjo ir kiti apylinkės dvarininkai, rėmė parapijos ūkininkai. 1944 m. besitraukdama vokiečių kariuomenė susprogdino bažnyčios varpinės bokštą, dužo dauguma vitražų ir didysis bei vidurinis varpai. Po Antrojo pasaulinio karo, tuometinio klebono ir vietos gyventojų pastangomis, bokštas atstatytas žemesnis. Veprių šventovė – neogotikinė, turi neoromantinės architektūros bruožų, yra 4 altoriai.

Bažnyčioje yra senas, stebuklingas Švč. Mergelės Marijos su kūdikėliu Jėzumi paveikslas. 2010 m., švenčiant mūrinės bažnyčios pastatymo šimtąsias metines, vepriškiai R. P. Šaulio iniciatyva įsigijo du naujus varpus, o vėliau išlieti dar du mažesni varpai.
GPS: 55.149913, 24.575804

2 Skulptūra „Geldutė“

Miestelio centre ant kraičio skrynios su kanklėmis rankose sėdi Geldutė. Legenda pasakoja, kad čia gyvenęs kunigaikštis Gelvonis turėjo dukrą Geldutę. Kai kunigaikštis išvyko į karą, dukrelę prižiūrėti paliko gerosioms pušyno laumėms. Dėl to labai supyko piktosios ežero laumės. Pagrobė jos, nelabosios, Geldutę ir su visa kraičio skrynija įkalino ežero dugne. Tačiau kartą per metus, Joninių naktį, leidžia piktosios ežero laumės Geldutei ant kraičio skrynios į ežero paviršių iškilti. Graudžiai kankliuoja Geldutę, drąsaus jaunikaičio gelbėtojo laukdama, bet dar nei vienam nepasisėkė. 1979 m. miestelio centre pastatyta dekoratyvinė skulptūra „Geldutė“, sukurta romantiško padavimo motyvais.

Skulptorius Viktoras Žentelis.
GPS: 55.15092, 24.57470

3 Koplytstulpis Baro konfederacijos įvykiams atminti

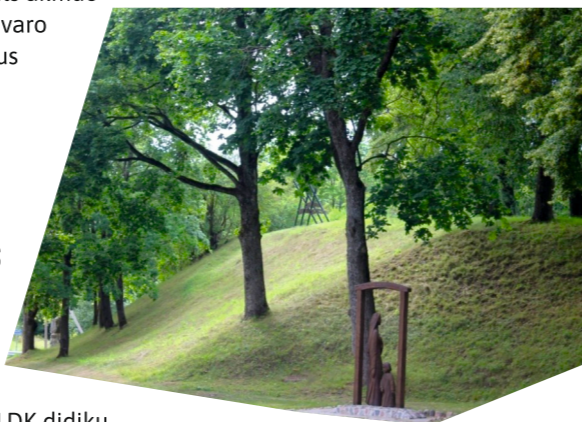
Įvažiuojant į Veprių miestelį, dešinėje Veprių–Deltuvos kelio pusėje, yra valstybės saugomas istorinis monumentas – baroko stiliaus koplytstulpis, skirtas Baro konfederacijos įvykiams atminti. Tai vienas seniausių išlikusių barokinės architektūros bei vienas įdomiausių kultūros paminklų Ukmergės rajone. Spėjama, kad koplytstulpį XVIII a. galėjo pastatyti Mykolas ar Juozapas Domykas Kosakovskiai pagerbdami savo brolių ir dėdę Simaną Kosakovskį, vieną aktyviausių Lietuvos konfederatų. Koplytstulpis, vietinių žmonių dar vadinamas „Baltuoju kryžiumi“, yra kvadratinio plano, trijų tarpinių, jo vidų puošia medinis kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra, kurią, 1984 m. restauravus ir perdavus Ukmergės kraštotyros muziejui, pakeitė nauja, drožta skulptoriaus Viktoro Žentelio.
GPS: 55.155087, 24.573445

4 Skulptūra „Šernas“

Nėra čia ko stebėtis, kad Vepriuose šernas atsirado, nes miestelio pavadinimas kildinamas iš jau nebeužduojamo žodžio „veprys“ ar „vepris“, reiškiančio šerną. Dar pasakojama, kad panašiai tuo metu, kai velnias nešė akmenį daužyti Anykščių bažnyčios, jo nelabasis kolega nešė kitą akmenį per Veprius, tada dar bevardžius. Bet, kaip jau būna su tais velniais, sugiedojo gaidys ir akmuo nukrito tarp piliakalnio ir Riešės upelio. Guli tas akmuo ten ir žviegia. Niekas negalėjo suprasti, ko tas akmuo nori ir kaip jį nutildyti. Pro šalį keliavo vienas bajoras iš slavų šalies, sustojo prie žviegiančio akmens ir paklausė: „Co kšičeš, jak

wiepše?“- „Ko rėki, kaip šernas?“- Ėmė jis ir atspėjo akmens vardą, ir akmuo nutilo. Taip vietovė ir gavo Veprių vardą, o pats akmuo buvo suskaldytas ir panaudotas dvaro tvartų statybai. Skulptūros autorius V. Žentelis.
GPS: 55.15096, 24.57389

5 Senoji Veprių dvarvietė – piliakalnis

Ant šios kalvos, kuri pasipuošusi „Piliakalnio“ paminklu taip pat stovėjęs rūmas, tik ne medinė pilis, o dvaras, kurį valdė įvairios LDK didikų giminės. Veprių dvaras minimas nuo 1542 m. Tuo metu jis priklausė Kęsgailoms, vėliau – Oginskams. XVII a. savininkais tapo Šemetos, po jų - Tyzenhauzai. Tikriausiai, Šemetos ant šios kalvos pastatė puošnius dvaro rūmus, kurių liekanos ir dabar „slepiasi“ Veprių žemėje. Deja, Šiaurės karo laikotarpiu rūmai buvo nuniokoti, todėl XIX a. pr. dvaro centras perkeltas į dabartinę vietą ežero terasoje. Veprių dvarvietę puošia skulptūros: „Šuoliuojantys per amžių Vyčiai“ – pastatyti minint Nepriklausomos Lietuvos šimtmetį, papėdėje – skulptūra „Iš tremties negrįžusiems“, kalno viršūnėje- įrengta puiki apžvalgos aikštelė, iš kurios atsiveria vaizdinga panorama.
GPS: 55.15012, 24.57149

6 Veprių dvaras

Veprių miestelio vakaruose, Veprių ežero šiaurės vakarų krante, yra išlikęs XIX a. statytas Veprių dvaro ansamblis ir dalis parko su tvenkiniais. Tuometinis dvaro savininkas A.Tyzenhauzas dvarą pardavė J.D.Kosakovskiui. 1831 m. sukilimo metu jam priklausančiame dvare su 300 sukilėlių kariuomene buvo apsistojusi Emilija Pliaterytė. Paskutinysis Veprių dvaro valdytojas Marijonas Steponas Vandalinas Broel Pliateris buvo žinomas kaip aktyvus kultūros veikėjas, archeologas, kolekcininkas, bibliofilas. Jo valdymo metu pastatyti ar rekonstruoti dauguma Veprių dvarui priklausiusių statinių. 1923 m. dvaras buvo nacionalizuotas. Buvusi Veprių dvaro sodyba užima 10,3 ha plotą. Iš buvusių dvaro pastatų yra išlikę dviejų aukštų neoklasicizmo stiliaus dvaro rūmai, papuošti keturių kolonų portiku, 2 kumetynai, bravoras-spirito varykla. Buvę dvaro ūkiniai pastatai šiuo metu yra gyvenami.
GPS: 55.148095, 24.569585

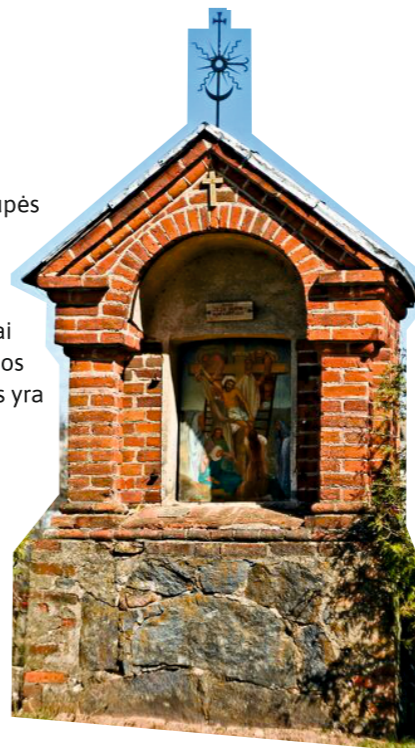
7 Vandens malūno ratas

Veprių dvaro inventoriaus knygoje jau 1836 m. aprašomas ežero pakrantėje pastatytas trijų aukštų vandens malūnas su dideliu mediniu ratu bei tiltu per iš ežero ištekantį Riešės upelį. Malūne buvo malami įvairaus rupumo miltai duonai, smulkesni - pyragams. Tarpukario metais už malūno buvo įtaisytas galingas apvalus pjūklas, taip pat sukamas malūno ratu. 7-8 dešimtmetyje senasis malūnas buvo nugriautas, o jo vietoje iškilo užtvanka su kriokliu ir pėsčiųjų tilteliu. Šiandien stovintį naująjį vandens malūno ratą savo rankomis

sukonstravo vepriškis skulptorius Viktoras Žentelis, kurį pastatė Veprių ežero užtvankoje, kad primintų čia ne vieną šimtmetį stovėjusį senąjį, istorinį, trijų aukštų pirmtaką.
GPS: 55.14892, 24.57600

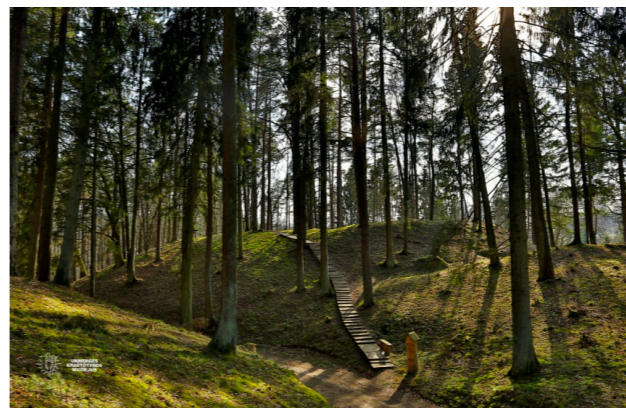
8 Veprių Kalvarijos

Vaizdingoje vietoje, tarp Veprių ežero ir Šventosios upės išsidėsiusios Kristaus kančios kelią įamžinusios Kalvarijos – dar vienas miestelio išskirtinumas. Sakralinių statinių kompleksą sudaro 35 Kryžiaus kelio stotys: bažnyčia, koplytstulpiai, kryžiai, mediniai ir geležiniai vartai. Kelio ilgis – 5,5 km. Pirmą kartą šios Kalvarijos buvo apeitos 1846 m. per Sekmines, kurios yra didžiausia ir laukiamausia miestelio šventė, sutraukianti būrius maldininkų ir pilgrimų. Riešės upelio žemupyje, tekantis Kalvarijų keliu, pavadintas bibliiniu Cedrono vardu. Tikima, kad jo vanduo turi gydomųjų galių. Žmonės čia prausiasi, per Sekmines brenda basomis ir keliais, vežasi vandenį namo.
GPS: 55.14931, 24.58143

9 Veprių (Slabados) piliakalnis

Veprių vardas pirmą kartą paminėtas 1384 m. Vygando Marburgiečio kronikoje, kryžiuočių kelių aprašyme. Tuo metu ant Veprių piliakalnio stovėjusi medinė lietuvių pilis, kurią, tarpusavio kovų dėl valdžios Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje metu, užėmė Vytautas, padedamas Kryžiuočių ordino. Su Veprių piliakalniu susijusi įdomi istorija. Ilgą laiką žmonės manė, kad piliakalnis, kuriame jau XIV a. buvusi medinė pilis, yra miestelio centre pūpsantis kalnas. Ten net paminklą piliavietei pastatė! Tačiau 2015 m. archeologų buvo atrastas tikrasis, viduramžių piliakalniams būdingų bruožų turintis, į pietryčius nuo miestelio Slabados kaime esantis, Veprių piliakalnis. Šis piliakalnis netrukus buvo įtrauktas į Kultūros vertybių registrą, o jo aplinka sutvarkyta.
GPS: 55.143051 24.601782

10 Veprių krašto muziejus

Veprių krašto muziejus įkurtas 1967 m. Jo įkūrimo iniciatoriaus ir ilgamečio vadovo, mokytojo Jono Žentelio asmeninės kolekcijos pagrindu. Pradžioje muziejus buvo visuomeninis, 1995 m. jis tapo Ukmergės kraštotyros muziejaus skyriumi. Veprių krašto muziejaus išskirtinumas – jis veikia atvirų fondų principu. Šiuo metu Veprių krašto muziejuje saugomi daugiau nei 8000 eksponatų, kurių vertingiausi – archeologiniai, etnografiniai bei sakraliniai. Muziejuje ekspozicija suskirstyta į krašto istoriją, kultūrą ir švietimą, sakralinį meną bei buitines amatus atspindinčias temas. Čia taip pat sukauptas gausus tremties ir rezistencijos archyvas, surinkta turtinga medžiaga apie žymius Veprių krašto žmones.
GPS: 55.14632, 24.58137

11 Sližių dvaras

Už kelių kilometrų nuo Veprių miestelio, Kultuvėnuose, ant kalnelio, tarp tvenkinių ir išlikusių senų parko medžių, stovi Sližių dvaras. Nors dvaro anatomija byloja XIX a. statybas, tam tikros architektūros detalės rodo, kad tuo metu Sližių dvaras galėjo būti perstatytas. Pagrindinis dvaro rūmas yra medinis, iškilęs ant aukšto mūrinio puošnaus cokolio su rūšiais. XIX a. pabaigoje dvaro sodybos savininkas buvo Belinskis, iš kurio, tikėtina, dvarą įsigijo dvarininkai Rembowski (Rambauskai). Tarpukario dvaro parceliacijos žemėlapyje matyti didžiulis, dvarą supęs, sodas. Kelios senosios obelys čia auga ir džiugina vaisiais ligi šiol, jas „saugo“ šimtamečių ąžuolų eilė bei liepų alėja. Šiandien Sližių dvare veikia lietuviškų gėrimų gamyklėlė. Gėrimai gaminami iš Lietuvoje augančių augalų sėklų, žiedų ir šaknų (gilių, kiaulpienių šaknų, morkų, liepžiedžių, pušų pumpurų).
GPS: 55.11523, 24.59966

12 Akmuo Mokas

Mokas – ketvirtas pagal dydį riedulys Lietuvoje. Jis pūpsio Šventosios upės krante, netoli Sukinių kaimo. Tai 8,5 m ilgio, 6,26 m pločio ir 1,7 m aukščio (virš žemės), 23,12 m perimetro granito luitas. Pasakojama, kad Mokas garsėjo savo galia visokio plauko nemokšas mokyti, todėl ir posakis yra išlikęs „Eik pas Moką pasimokyti“. Šalia akmens yra stambi jo nuoskala – „Moko sūnus“, ji vadinama Mokiuku. Moką gaubia įvairios legendos. Sako, kad kadaise visa Mokų šeima kėlėsi per upę. Mokas su Mokiuku sėkmingai įsiropštė į statų krantą, o Moko žmona likusi upėje.
GPS: 55.1430617, 24.6164782

